

Läget på de globala energimarknaderna

Vecka 41, 2020

2020-10-07

Sammanfattning

Den globala oljemarknaden har präglats av en bristande optimism under de senaste veckorna vilket har speglats ett sjunkande oljepris. Brent M+1 sjönk den 2 oktober till sin lägsta nivå sedan juni, USD39,27 per fat, för att sedan återhämta sig något i början av denna veckan.

Pågående strejk i Norge påverkar både produktionen av olja och naturgas, vilket kan stärka framför allt gaspriset på den nordvästeuropeiska gasmarknaden. Priset har generellt stärkts under de senaste veckorna, vilket har gett stöd till både kol- och utsläppsrättspriserna tillsammans med en övergång mot kallare säsong.

I veckans marknadsbrev återfinns en fördjupad beskrivning av situationen i östra Medelhavet och den pågående konflikten mellan framför allt Turkiet och Grekland.

*Till följd av förändringar i hantering av prisdata kommer inte alla grafer som i vanliga fall ingår i marknadsbrevet att kunna publiceras i dagens version.

<http://www.energimyndigheten.se/globalaenergimarknader>

Vid sidan av arbetet med marknadsbrevet följer Energimyndigheten utvecklingen på de svenska energimarknaderna utifrån den rådande situationen med Covid-19 och uppdaterar information på Energimyndighetens hemsida. Mer information finns på www.energimyndigheten.se.

Innehåll

Sammanfattning	1
Oljemarknaderna	2
Naturgasmarknaderna	4
Sökandet efter naturgas – en eskalerande konflikt i östra Medelhavet	5
Europeisk kraftproduktion	8

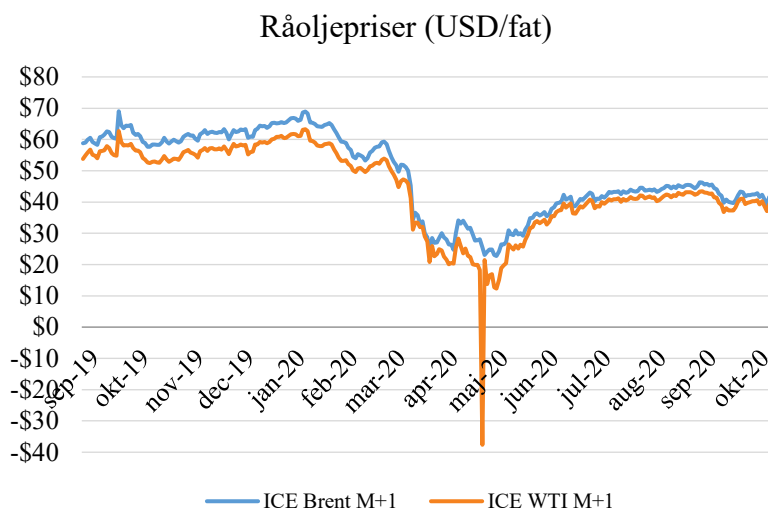
Priser vid stängning den 5/10

Olja	ICE Brent, front month		
	41,60	USD/fat	↓*
Naturgas	ICP TTF, day ahead		
	----	EUR/MWh	
Kol	ICE AP12, front month		
	57,40	USD/ton	↑*
Utsläppsrätter	ICE EUA, Dec contract		
	26,85	EUR/ton	↑*

* Pilen indikerar prisrörelse under de två senaste veckorna.

Oljemarknaderna

Den globala oljemarknaden har präglats av en bristande optimism under de senaste veckorna vilket har speglats i ett sjunkande oljepris. Brent M+1 sjönk den 2 oktober till sin lägsta nivå sedan juni, USD39,27 per fat, för att sedan återhämta sig något i början av denna veckan.

Källa: Intercontinental Exchange.

De amerikanska lagren minskade något under de två sista veckorna i september (-1,6 respektive -2 miljoner fat) men marknadens tvivel ökar på att efterfrågan ska återhämta sig under 2020. En ökad smittspridning på flera håll runtom i världen, nya restriktioner och en trög återhämtning i bensin användningen har övertygat marknaden, åtminstone för tillfället, att den globala oljeefterfrågan kommer ta längre tid att återhämta sig än vad man tidigare trott.

Samtidigt kommer det amerikanska presidentvalet allt närmare och frågan hur utkomsten kommer påverka oljemarknaden tillför en ökad marknadsosäkerhet. I nuläget pekar de flesta undersökningar på att utmanaren Joe Biden kommer att vinna. Biden har varit försiktig med att uttala något specifikt kring amerikansk oljeproduktion, men har generellt en betydligt grönare politik än den sittande presidenten Donald Trump. Hur Biden kommer hantera Iran kan också komma att påverka oljemarknaden, eftersom den sittande Trump-administrationen har infört sanktioner mot Iran efter att man drog sig ur det skärnvapenavtalet 2018, vilket kraftigt har minskat Irans oljeexport. Skulle Biden ta bort sanktionerna är det möjligt att Irans oljeexport kan återhämta sig relativt snabbt och öka överutbudet på marknaden.

Samtidigt verkar covid-19 ha förstärkt den långsiktiga trenden mot ökad diversifiering och gröna investeringar. Två av världens största energibolag BP och Shell meddelade nyligen att man kommer investera allt mer i förnybar energi som sol- och vindkraft. Tidigare har stora globala energibolag ökat sina investeringar i förnybart men summorna har jämförelsevis varit en bråkdel av de i fossil energi. Nu är det dock ansenliga summor

som ska riktas mot förnybart och både Shell och BP menar att förändringen sker till följd av att man ser en tydlig riktning mot en lägre oljeefterfrågan och ett behov av mer förnybar energi och nya tekniker i framtiden.

Enligt en studie av den amerikanska investmentbanken Morgan Stanley kommer fler amerikanska raffinaderier börja prioritera produktion av förnybar diesel i sin verksamhet. Redan har stora amerikanska raffinörer som Valero och Marathon Petroleum börjat göra om befintliga raffinaderier till bio-raffinaderier till följd av lägre efterfrågan och minskad lönsamhet i kärnverksamheten. Även finska Neste och svenska Preem har nyligen meddelat beslut som går i samma riktning.

Också tunga handelsinstitut som tidigare framför allt haft handel med och investering i olja som kärnverksamhet, såsom Trafigura, Vitol, Mercuria och Gunvor, har meddelat att man kommer öka takten i sin diversifiering mot förnybart. Exempelvis har Trafigura meddelat att man kommer investera 2 miljarder US dollar i förnybart under de kommande 5 åren.

Något oväntat meddelade Kinas president Xi Jinping i slutet av september att Kina ska bli klimatneutrala (*carbon neutral*) till 2060. Kina är världens största oljekonsument och landets hantering av sin oljesektor kommer att påverka den globala oljemarknaden.

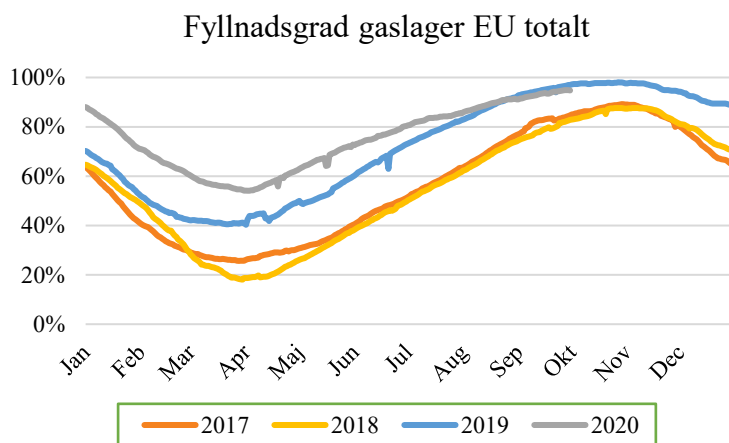
I slutet av september uppmanade Fatih Birol, ordförande för det internationella energiorganet IEA, oljeproducerande länder att omgående börja diversifiera sina intäkter bort från olja. Han menar att den högsta efterfrågan på olja, *peak demand*, kommer ske inom de kommande åren. Efter det kommer efterfrågan att minska och producenter som då inte är beredda riskerar att drabbas hårt.

Naturgasmarknaderna

Priserna på den nordvästeuropeiska gasmarknaden har sedan förra marknadsbrevet stärkts och TTF M+1 stängde på måndagen (5 oktober) på EUR13,319 per MWh. Priserna på den nordvästeuropeiska gasmarknaden har sedan det att priserna sjönk kraftigt tidigare i år stärkts och TTF M+1 och D+1 nådde i början av förra veckan sina högsta prisnivåer sedan början av året. Priserna stärktes tillfälligt förra veckan till följd av en brand i en norsk LNG-anläggning, som nu tagits ur drift.

Enligt nyligen publicerade siffror från den amerikanska energimyndigheten EIA har den amerikanska naturgasanvändningen inom industrin minskat från 25,4 miljarder kubikfot per dag i januari 2020 till 20,1 miljarder kubikfot per dag i juni 2020. Minskningen började i mars 2020 till följd av de åtgärder som vidtogs i samband med covid-19 och den efterföljande ansträngda ekonomiska situationen. Den industriella användningen var som lägst i maj då den var åtta procent lägre jämfört med samma månad året innan, vilket också är den största årliga minskningen sedan 2009 och finanskrisen.

Även de asiatiska spot-priserna sjönk kraftigt tidigare i år men började i augusti återhämta sig, detta mycket tack vare en robust efterfrågetillväxt i Kina och Indien. Enligt Argus Media var den aggregerade kinesiska gasimporten i augusti den högsta sedan december förra året.

Källa: GSE minus strategiska reserver.

De europeiska lagren var den 30 september till 95 procent fyllda, något under förra årets nivå där lagerfyllnaden den sista september 2019 var till 97 procent. De europeiska lagernivåerna var redan i början av året rekordhög till följd av en mild vinter och ökade lagerinjicering mot bakgrund av en marknadsoro i utfallet av nytt transitavtal mellan Ryssland och Ukraina. De tidigt höga lagernivåerna har under året skapat en oro för att de europeiska lagren skulle nå full kapacitet redan under sommaren innan uttagssäsongen. Lagerinjiceringstakten saktade dock ned under sommaren till följd av ett minskat utbud från Ryssland och Norge.

Sökandet efter naturgas – en eskalerande konflikt i östra Medelhavet

---

Naturgasfyndigheter i flera länders territorialvatten i östra Medelhavet har under det senaste decenniet föranlett spänningar och konflikter om vem som har rätt att söka och utvinna eventuella naturtillgångar i området. Situationen har eskalerat under det senaste året då Turkiet har börjat söka efter naturgasreserver i vatten som Grekland och Cypern anser som sina. Spänningarna mellan Turkiet och Grekland är inte nya då länderna i flera årtionden varit i tvist med varandra, bland annat om gränsdragningen i havet mellan länderna¹.

Rätten till vattnen i östra Medelhavet – en mångbottnad konflikt

I konflikten om gränsdragning i havet hänvisar länderna till olika avtal. Turkiet menar att Greklands öar som ligger nära det turkiska fastlandet inte ger Grekland rätten till territorialvatten runt öarna. Ett exempel är havsområdet vid ön Kastellorizo som ligger två kilometer utanför den turkiska kusten och 570 kilometer från det grekiska fastlandet.² Turkiet har inte skrivit på FN:s havsrättskonvention som ger öar rätt till ekonomiska zoner, inklusive Grekland och Cypern. Turkiet menar istället att deras rättigheter till havet utgår ifrån Turkiets kontinentalsockel utanför Turkiets fastland³.

Vidare botten konflikten också i Cyperns status. Cypern har sedan 1974 varit uppdelat i en grekisk del och en nordlig turkycypriotisk del. Cypern har idag två regeringar men endast den grekycypriotiska regeringen är internationellt erkänd, den är dock inte erkänd av Turkiet⁴. Turkiet hävdar att exploateringen av gasfyndigheterna utanför Cypern inte kommer den turkycypriotiska minoriteten till del⁵.

I november 2019 undertecknade Turkiet och Libyens nationella samlingsregering ett samförståndsavtal (*Memorandum of Understanding, MoU*). I avtalet beslutas om en ny gränsdragning mellan Turkiet och Libyen. Havgränsen enligt det nya samförståndsavtalet ger Turkiet rätt till områden som Grekland redan gör anspråk på enligt internationell rätt⁶. Samförståndsavtalet mellan Turkiet och Libyen är inte internationellt erkänd och har kritiserats av andra länder i regionen, bland annat Cypern, Egypten, Frankrike, Grekland såväl som av EU och USA. Avtalet anses bland annat kränka internationell rätt och suveräna staters ekonomiska havszoner⁷. I Europeiska rådets slutsatser från den 12 december 2019 anges att samförståndsavtalet mellan Turkiet och Libyen om avgränsning av marina jurisdiktioner i medelhavet inkräktar på tredjestaters suveräna rättigheter, inte överensstämmer med sjörätten och kan inte medföra några rättsverkningar för tredjestater.

---

¹ Utrikespolitiska institutet, landguiden Grekland.

² Utrikespolitiska institutet, utrikesmagasinet *Turkiets planer till havs recept för konstant konflikt* 2020-08-29. <https://www.ui.se/utrikesmagasinet/analyser/2020/augusti/turkiets-planer-till-havs-recept-for-konstant-konflikt/>.

³ European Parliament Briefing *Turkey: Remodelling the eastern Mediterranean* September 2020.

⁴ Utrikespolitiska institutet, landguiden Grekland, landguiden Cypern.

⁵ Utrikespolitiska institutet, landguiden Grekland.

⁶ Utrikespolitiska institutet, landguiden Grekland.

⁷ European Parliament Briefing *Turkey: Remodelling the eastern Mediterranean* September 2020, Utrikespolitiska institutet, landguiden Cypern.

Europeiska rådet bekräftar i slutsatserna enhälligt sin solidaritet med Grekland och Cypern med avseendet på åtgärderna från Turkiet.

I augusti 2020 ingick Grekland ett bilateralt avtal med Egypten för att avgränsa sina marina gränser⁸. Avtalet innebär att områdena som definieras i Turkiets avtal med Libyen och Greklands avtal med Egypten överlappar varandra⁹.

EU:s ledare uppmanar till fredlig dialog

Under de senaste månaderna har situationen eskalerat i och med Turkiets utökade borrhningsaktiviteter i det omdiskuterade området och Turkiet och Grekland har varit nära en militär konflikt. Den 22 september meddelade dock länderna, efter att Turkiets president Recep Tayyip Erdoğan haft en telefonkonferens med Tysklands förbundskansler Angela Merkel och Europeiska rådets ordförande Charles Michel, att man har kommit överens om att återuppta samtalen. Det är dock okänt när. Det har tidigare skett 60 samtalsrundor under 14 år, det senaste 2016¹⁰. Vid Europeiska rådets toppmöte den 1–2 oktober diskuterades situationen i östra Medelhavet. EU:s stats- och regeringschefer uppger sin solidaritet med Grekland och Cypern och meddelade att EU kan vida motåtgärder mot Turkiet om landet inte avstår från liknande provokationer¹¹.

Turkiets naturgasanvändning och utökade importkapacitet

Turkiet har länge varit beroende av import för sin naturgasanvändning i eftersom användningen långt överstiger den inhemska produktionen. Det är framför allt kraftproduktionen som drar upp användningen och nästintill hela landet är kopplat till det nationella naturgasnätet. Under de senaste åren har den turkiska regeringen försökt dels diversifiera sin import dels minska landets naturgasanvändning då importberoendet har dels genererat ett stort handelsunderskott dels ansetts vara en geopolitisk risk.

Det största importberoendet har varit till Ryssland och Turkiet har importerat rysk gas sedan mitten av 1980-talet. 2010 utgjorde rysk gas 46,2 procent av Turkiets import medan LNG från Algeriet, Nigeria och på spot utgjorde 21,5 procent. 2019 minskade Rysslands andel till 33 procent medan LNG utgjorde 28 procent. Samtidigt har den totala importen ökat från 38 bcm till drygt 45¹².

Flera av Turkiets långsiktiga kontrakt som slöts på 80- och 90-talet går ut under 2021 vilket öppnar för Turkiet att öka sin diversifiering med en utökad överföringskapacitet. Turkiet har också utökat sin LNG-kapacitet och investerat i så kallade FSRU (*Floating Storage Regasification Unit*).

TANAP är en del av den så kallade södra gaskorridoren och sträcker sig från den turkiska gränsen mot Georgien till den turk-grekiska gränsen och levererar naturgas från Azerbajdzjan till Turkiet och via Grekland (TAP) vidare till Europa med en total kapacitet om omkring 9 miljarder kubikmeter per år. TurkStream började användas i

⁸ European Parliament Briefing *Turkey: Remodelling the eastern Mediterranean* September 2020.

⁹ Utrikespolitiska institutet, utrikesmagasinet *Turkiets planer till havs recept för konstant konflikt* 2020-08-28.

¹⁰ Politico *Greece, Turkey agree to resume talks after four-year hiatus* <https://www.politico.eu/article/greece-turkey-resume-talks-four-year-hiatus/> (2020-09-22).

¹¹ European Council *Conclusions on external relations* <https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2020/10/01/european-council-conclusions-on-external-relations-1-october-2020/> (2020-10-02).

¹² Petform *Natural Gas Market in Turkey* <https://www.petform.org.tr/en/dogal-gaz-piyasasi/turkiye-dogal-gaz-piyasasi/>.

januari i år och har en maxkapacitet om 31,5 miljarder kubikmeter per år¹³. TurkStream innebär att Ryssland kan minska sina transitvolymerna genom Ukraina och istället leverera till Sydeuropa via Turkiet, varför projektet har kritiserats av EU. I och med att TANAP och TurkStream färdigställs till full kapacitet kommer Turkiet öka sin totala rörledningskapacitet från 146,9 miljoner kubikmeter per dag 2017 till 181,7 miljoner kubikmeter per dag 2021.

Befintlig produktion

Det finns en hel del befintlig produktion och kända stora naturgasreserver i området, även om fyndigheterna är relativt små sett till de största reserverna i Ryssland, Iran och Qatar. Med tanke på beroendet av naturgas i området är det rimligtvis viktigt för länderna kring östra Medelhavet att söka en inhemska produktion, om inte rent ekonomiskt lönsamt i dagens lågprisklimat så kanske desto mer strategiskt.

I januari 2019 inrättades Östra medelhavets gasforum. Det är ett regionalt samarbete kring gasutvinning mellan Jordanien, Egypten, Israel, Cypern, Grekland, Italien och Palestinska myndigheten. Ett år senare, i januari 2020, undertecknade Cypern, Israel och Grekland ett avtal om att bygga en 190 mil lång gasledning, EastMed, för att transportera naturgas från israeliska och cypriotiska gasfält till Italien och vidare till Europa¹⁴.

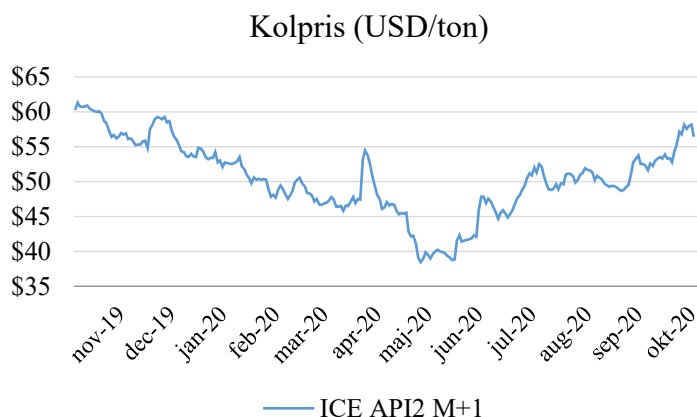
---

¹³ Gazprom *TurkStream* <https://www.gazprom.com/projects/turk-stream/>.

¹⁴ Utrikespolitiska institutet, landguiden Grekland.

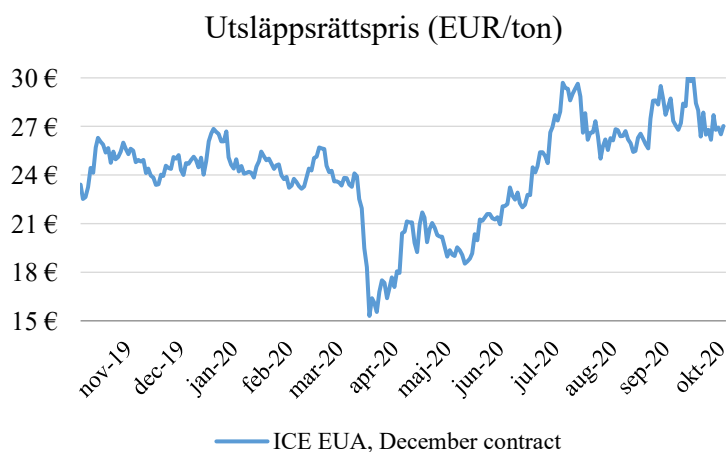
Europeisk kraftproduktion

Kolpriset har den senaste tvåveckorsperioden ökat till nivåer stadigt över USD55 per ton. Detta motsvarar en ökning om knappt USD4 jämfört med förra marknadsbrevets prisnoteringar. Osäkerheter i tillgång på kol från både Colombia och Ryssland har verkat positivt för kolpriset samt ett stärkt naturgaspris

Källa: Intercontinental Exchange.

Priserna på utsläppsrätter har hållit sig omkring EUR27 per ton den senaste tvåveckorsperioden. Osäkerheter gällande den ekonomiska utvecklingen i takt med hårdare Covid-19-restriktioner inom Europa verkar negativt på priserna medan stundande kallare temperaturer stärker priserna.

Källa: Intercontinental Exchange.